

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Засновано у 2001 р.

Випуск 4(31)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2011

УДК 330-339; 321.7; 159.9
ББК 65.9(4УКР)29-2я43
М58

Редакційна колегія

Подолька А. М., д-р юрид. наук, доц., акад. Академії вищої шк. — головний редактор
Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф. — заступник головного редактора
Ігнатченко А. А., канд. техн. наук — відповідальний редактор

Політичні науки

Антонюк О. В., д-р політ. наук, проф., Бабкіна О. В., д-р політ. наук, проф., Бідзюра І. П., д-р політ. наук, доц., Варзар І. М., д-р політ. наук, проф., Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф., Гончаренко О. М. д-р іст. наук, доц., д-р іст. наук, Піляєв І. С., д-р політ. наук, Хижняк І. А., д-р іст. наук, проф., Шуба О. В., д-р політ. наук, проф.

Економічні науки

Захожай В. Б., д-р екон. наук, проф., Дахно І. І., д-р екон. наук, проф., Дмитренко Г. А., д-р екон. наук, проф., Куроченко О. В., д-р екон. наук, проф., Піла В. І., д-р екон. наук, проф., Радзівський О. І., д-р екон. наук, проф., Федоренко В. Г., д-р екон. наук, проф., Шостак Л. Б., д-р екон. наук, проф., Швець В. Я., д-р екон. наук, проф., Баєва О. В., д-р біол. наук, проф.

Психологічні науки

Балл Г. А., д-р психол. наук, проф., Лігоцький А. О., д-р пед. наук, проф., Ложкін Г. В., д-р психол. наук, проф., Приходько Ю. О., д-р психол. наук, проф., Синьов В. М., д-р пед. наук, проф., Чернуха Н. М., д-р пед. наук, проф., Чуприков А. П., д-р мед. наук, проф.

Юридичні науки

Александров Ю. В., канд. юрид. наук, проф., Ануфрієв М. І., канд. юрид. наук, проф., Бородін І. Л., д-р юрид. наук, проф., Бандурка О. О., д-р юрид. наук, проф., Корнієнко М. І., канд. юрид. наук, доц., Курко М. Н., д-р юрид. наук, доц., Марчук В. М., д-р юрид. наук, проф., Подолька А. М., д-р юрид. наук, доц., академік Академії вищої шк., Юлдашев О. Х., д-р юрид. наук, проф.

Рекомендовано до друку Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 8 від 28 вересня 2011 р.)

Міжрегіональна Академія управління персоналом.

М58 Наукові праці МАУП / редкол.: А. М. Подолька (голов. ред.) [та ін.]. — К. : МАУП, 2001 — Вип. 4 (31). — К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. — 174 с.: іл. — Бібліогр. в кінці ст.

У збірнику наукових праць публікуються статті науковців, які займаються проблемами розвитку економіки, політології, психології і права.

Для науковців, викладачів, студентів, а також усіх, кого цікавить розвиток науки в Україні.

Збірник "Наукові праці МАУП" зареєстровано Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України (свідоцтво від 11.04.02 за № 6048, серія КВ) як наукове видання, в якому висвітлюються результати наукових досліджень в галузях економіки, політології, соціології, психології, права, матеріалів наукових конференцій.

Вищою атестаційною комісією України "Наукові праці МАУП" визнано як фахове видання з політичних наук (за постановою Президії ВАК України № 1-05/4 від 26 травня 2010 р.) та юридичних наук (за постановою Президії ВАК України № 1-05/5 від 31 травня 2011 р.).

ББК 65.9(4УКР)29-2я43+67.9(4УКР)я43

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2011
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2011

ЗМІСТ

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ	5	Чорноштан Є. В. <i>Особливості федералістської концепції Миколи Костомарова</i>	84
Бернадський Б. В. <i>Розвідувальна та інформаційно-аналітична діяльність країн світу у сфері економіки</i>	5	Медвідь Ф. М., Димарчук О. Л., Курчина Т. О. <i>Глобалізація засобів масової інформації: концептуальні засади</i>	88
Гольцов А. Г. <i>Імперська геополітика в сучасному світі: основні класичні види</i>	14	ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ	93
Дікарев О. І., Волонець О. В. <i>Синергетичний вимір парадигми наукової картини війни: ядерна стабільність та мережеві загрози контрпоширенню</i>	20	Мельник П. П. <i>Аналіз сучасних організаційно-економічних проблем в агроєкосистемах</i>	93
Дікарев О. І., Дзавулько О. А. <i>Передбачення і творення Апокаліпсису: скандинавський варіант</i>	26	Юсеф Н. Н. <i>Розвиток вільних торговельно-промислових зон Ісламської Республіки Іран на початку XXI ст.</i>	97
Дікарев О. І., Стогній О. М., Крец Г. М. <i>Політична рента: теорія та практика</i>	34	Бульда С. О. <i>Методичні підходи до оцінки ефективності використання ресурсного потенціалу регіону</i>	101
Лазарович М. В. <i>Професійна стратифікація етнічних меншин України наприкінці XIX — на початку XX ст.</i>	42	Дмитренко Г. А., Семерей Б. В. <i>Компонентно-параметрична модель якості трудового потенціалу в контексті реалізації людиноцентричного підходу</i>	110
Шконда В. В., Кальянов А. В. <i>Людський потенціал в аксіологічному вимірі</i>	47	Дорошев А. О. <i>Загрози та засоби досягнення економічної безпеки підприємства</i>	115
Бондар Ю. В. <i>Генеza і проблеми правового забезпечення інформаційних прав та свобод у сучасній Україні</i>	54	Дукоска Катаріна <i>Модель розвитку корпоративної культури в умовах інтернаціоналізації</i>	120
Ігнатуша І. М. <i>Між детермінізмом та передбачуваністю: прогнозування в синергетиці</i>	59	Ейсмонт В. С. <i>Адекватність деяких економічних концепцій специфіці макроекономічної системи України</i>	125
Костюк Т. О. <i>Інформаційний тероризм як метод політичного керування в сучасній Україні</i>	65	Кітанов В. <i>Особливості формування регіональної туристичної дестинації в Республіці Македонія</i>	131
Лазаренко О. В. <i>Проблеми інноваційного підходу в державному управлінні в контексті сучасних теорій управління</i>	70	Магеррамзаде Алібала Саттар огли <i>Класичні концепції міжнародної торгівлі та економічної інтеграції</i>	135
Хоменко О. С. <i>Права людини: суть, зміст та теоретико-методологічне обґрунтування</i>	75	Пруднікова Л. О. <i>Реформування системи міжбюджетних відносин як основа подолання нерівномірності соціально-економічного розвитку регіону (на прикладі Донбасу)</i>	139
Хоменко О. С. <i>Світова та національна практика забезпечення прав людини: спільне й особливе</i>	80		

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МІЖБЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН ЯК ОСНОВА ПОДОЛАННЯ НЕРІВНОМІРНОСТІ СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ (на прикладі Донбасу)

Наукові праці МАУП, 2011, вип. 4(31), с. 139–145

Проблематика державного управління в аспекті конкурентоспроможності регіонів, міжбюджетних відносин, що характерна для України, потребує ретельного дослідження з урахуванням особливостей відповідних економік. Зокрема, дослідження статистичних даних 2007–2009 рр. дає можливість схарактеризувати міжбюджетні відносини, враховуючи особливу питому вагу Донбасу у консолідованому бюджеті України, та підійти до розгляду шляхів удосконалення відносин між регіональними та консолідованим бюджетами.

Забезпечення збалансованого соціально-економічного розвитку регіонів, підвищення їх конкурентоспроможності, усунення наявних нерівномірностей є основними завданнями регіональної політики, яка займає особливе місце в системі інструментів державного управління регіональними процесами. Першочерговим завданням держави на шляху регіональної інтеграції України є пошук регіонального балансу між децентралізацією управління та “єдиновладдям”.

Оскільки радикальне розв’язання проблеми скорочення відмінностей у регіональному розвитку і рівні життя вимагає колосальних засобів і тривалого часу в рамках формування і реалізації сучасної державної регіональної економічної політики, необхідно розробити нові та більш ефективні стратегічні й тактичні підходи щодо цієї проблеми. Отже, в рамках реформування економічних відносин регіону та держави необхідна побудова такого механізму державного регіонального управління та розвитку, який був би здатен гармонійно поєднати важелі державного управління з можливостями ринкового саморегулювання для результативного й ефективного впливу на процеси соціально-економічного та культурного розвитку територій, забезпечував би усунення або пом’якшення існуючих нерівномірностей, надавав би якісний рівень управлінських

послуг населенню, сприяв би самовдосконаленню та саморегулюванню регіонів.

Тому, однією з умов здійснення реформ є розробка ефективної системи міжбюджетних відносин, яка буде здатна забезпечити відповідність між доходами і витратами та бути однаково справедливою (з точки зору розподілення фінансового тягаря) для всіх регіонів, а всередині самих регіонів — для всіх складових їх територій.

У сучасній економіці велике значення відводиться дослідженню тенденцій, закономірностей, чинників та умов функціонування і стійкого розвитку регіональних систем. У зв’язку з цим дослідження соціально-економічних проблем розвитку регіонів ґрунтується на науковій праці як українських, так і зарубіжних учених, які зробили значний вклад у створення теоретичної бази регіональної економіки, а також працювали над проблемою вдосконалення міжбюджетних відносин. Окремі теоретичні, методологічні та практичні питання цієї проблеми знайшли відображення у працях О. Г. Бірюкова “К оценке бюджетной обеспеченности регионов”, В. Бостаджяна “Формування та управління ресурсами місцевого і регіонального розвитку: міжнародний досвід”, М. Я. Азарова, Ф. О. Ярошенка, В. М. Геєця, В. В. Близнюка, В. М. Бородюка “Бюджетна політика у контексті стратегії соціально-економічного розвитку України”, М. І. Долішнього, С. М. Злупка, С. Й. Вовка-

нича “Регіональна політика і механізми реалізації”, Т. С. Максимової, Б. Т. Кліяненка, В. В. Максимова “Моделирование социально-экономического развития региона”, Л. Масловської “Регіональні програми сталого розвитку” та ін. [1–6].

Все більше комплексного характеру набуває вивчення проблем подолання нерівномірності і вирівнювання значних диспропорцій у рівнях соціально-економічного розвитку українських регіонів, з одного боку, і проблем формування єдиного економічного простору, з другого. Різні аспекти цих питань розглядаються у працях О. І. Амоші, О. М. Невелєва, Б. М. Данилишина, В. О. Симоненка, Д. М. Стеченка, Н. Г. Чумаченка [7–12].

Незважаючи на значну кількість наукових публікацій, пов’язаних з дослідженням проблем удосконалення міжбюджетних відносин, як і раніше залишаються актуальними питання регулювання соціально-економічного розвитку на регіональному і муніципальному рівнях, проблеми функціонування і розвитку української економіки як системи взаємодіючих регіональних систем.

Дуже часто проблема вдосконалення міжбюджетних відносин обмежується поліпшенням практики формування і розподілу коштів державного та регіональних бюджетів з метою надання фінансової підтримки регіональним бюджетам. Таке розуміння проблеми вкрай недостатнє. Нині основна частка зусиль регіональ-

ної та місцевої влади спрямована не на створення умов для економічного зростання, поліпшення інвестиційного і підприємницького клімату, проведення раціональної і відповідальної, зрозумілої населенню, інвесторам і кредиторам податково-бюджетної політики, а на отримання від вищої влади додаткових ресурсів, пільг та привілеїв, пошук шляхів для обходу державних обмежень і вимог.

Таким чином, реформування межрівневих відносин та створення умов для реалізації ефективною бюджетної політики регіональної та місцевої влади — ключова економічна проблема міжрівневих відносин.

Проаналізуємо систему межрівневих відносин, визначимо основні проблеми та окреслимо напрями реформування системи міжрівневих відносин у контексті подолання нерівномірності соціально-економічного розвитку Донбасу.

В основі реформування системи міжрівневих відносин має бути чітке законодавче розмежування витратних повноважень. Для того щоб оцінити об’єктивні потреби кожного рівня управління та влади у фінансових ресурсах з тим, щоб забезпечити кожному з них джерела фінансування, що відповідають їх функціям, необхідно визначити витрати, що мають бути закріплені за різними рівнями бюджетів, які реально можуть бути профінансовані. Це дасть можливість провести так зване “вертикальне вирівнювання”.

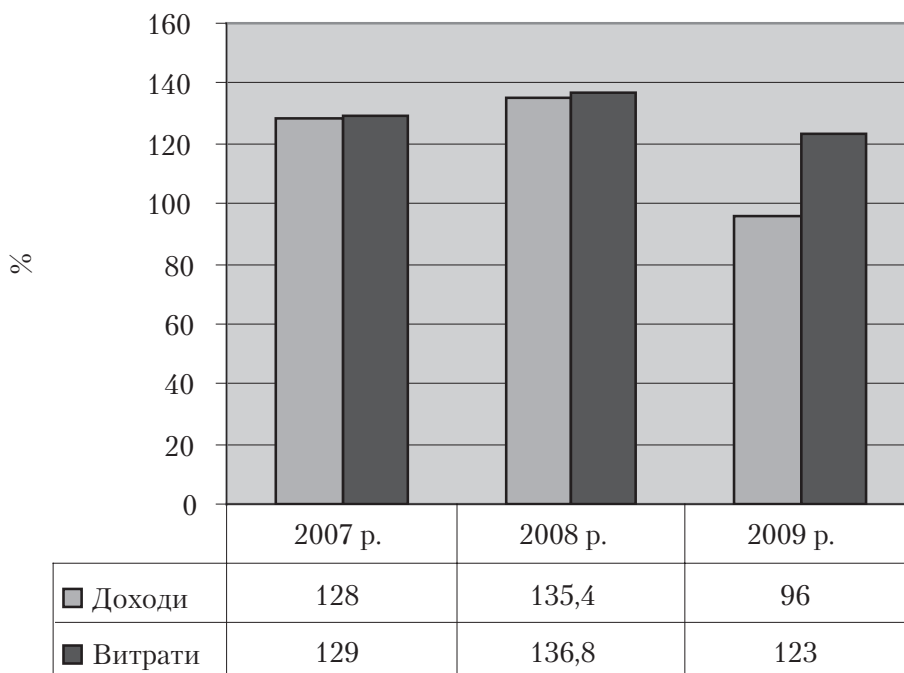

Рис. 1. Доходи та витрати консолідованого бюджету, млн грн

Таблиця 1

Сальдо консолідованого бюджету, млн грн

Показник	Роки		
	2007	2008	2009
Доходи	128	135,4	96
Витрати	129	136,8	123
Сальдо	-1	-1,4	-27

Таблиця 2

Аналіз доходів та витрат консолідованого бюджету, млн грн

Показник	Роки			Відхилення			
	2007	2008	2009	Абсолютні		Відносні	
				Δ_1	Δ_2	$\Delta_1, \%$	$\Delta_2, \%$
Доходи	128	135,4	96	7,4	-39,4	5,8	-29,1
Витрати	129	136,8	123	7,8	-13,8	6,05	-10,1

Проаналізувавши динаміку доходів та витрат (рис. 1, табл. 1, табл. 2) [13–15] консолідованого бюджету можна побачити, що щорічні витрати бюджету перевищують щорічні доходи. Сальдо консолідованого бюджету, по-перше, — від'ємне, а по-друге — зменшується з роками. Доходи консолідованого бюджету у 2008 р. збільшилися на 5,8 % порівняно з 2007 р., а у 2009 р. — зменшилися на 29,1 %. Стосовно витрат, то вони також збільшилися у 2008 р. на 6,05 % порівняно з 2007 р., і зменшилися на 10,1 % порівняно з 2008 р. Це сталося тому, що зниження тем-

пів соціально-економічного розвитку, зокрема, зниження обсягів реалізації та виробництва промислової продукції (відповідно на 24,4 % і 31,1 %), скорочення зовнішньоторговельного обороту в два рази і роздрібного товарообігу на 19,7 %, негативно відбилися на динаміці основних видів податкових надходжень. Для забезпечення наповнення прибуткової частки Державного бюджету в умовах економічного спаду уряд вдався до таких непопулярних заходів, як підвищення ставок за окремими видами податків. Незважаючи на те, що зростання надходжень по-

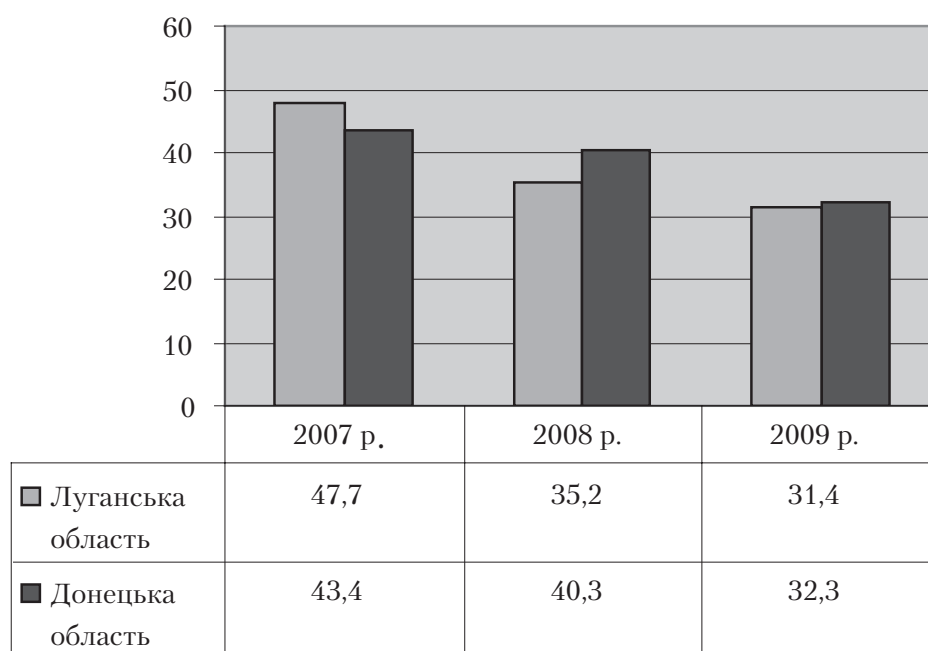

Рис. 2. Питома вага Луганської і Донецької областей у консолідованому бюджеті України

датків і зборів підвищилося, очікуваного ефекту не відбулось.

На сьогодні у регіональних і місцевих бюджетах зосереджено приблизно 40 % доходів консолідованого бюджету України (рис. 2).

Як показано на рис. 2, питома вага Луганської і Донецької областей у консолідованому бюджеті України зменшується з кожним роком. Це результат, по-перше, світової економічної кризи, що призвела до скорочення виробництва, та, як наслідок, до зменшення податкових на місцевому рівні, а по-друге, політики децентралізації бюджетів. Така децентралізація має як свої переваги (облік регіональних і місцевих особливостей, запитів населення, взаємозв'язок між рівнем оподаткування та кількістю і якістю бюджетних послуг), так і недоліки (нерівномірне фінансування соціальних витрат, зниження прозорості, фінансові зловживання).

У результаті політична і фінансова відповідальність за стан справ на місцях не явно покладається на центр, який змушений, з одного боку, постійно “тиснути” на регіони, а з другого — надавати їм додаткову фінансову допомогу, тим самим підтримуючи неефективне фінансове управління.

Тому, всупереч поширеній думці, нинішня криза регіональних фінансів викликана не надмірною, а недостатньою децентралізацією бюджетної системи. Зберігається нерівномірність між переданими на регіональний рівень фінансовими ресурсами і відповідальністю за їх використання. Система міжбюджетних відносин залишається надмірно централізованою, явна нездійсненність (нераціональність) її вимог дає підстави регіональній владі перекласти основну політичну і фінансову відповідальність на центр.

Відсутність легальних повноважень з управління суспільними фінансами означає відсутність відповідальності за його результати і, як наслідок, — можливість приймати рішення за принципом “політичної доцільності”. У результаті, регіональні та місцеві власті позбавлені зацікавленості у проведенні економічних реформ і поліпшенні інвестиційного клімату регіонів. “Виграш” (підвищення доходів відповідних бюджетів) від цих реформ буде отриманий не відразу та з високим ступенем вірогідності вилучений вищою владою, а політична відповідальність за тимчасові, але неминучі витрати “залишиться на місці”. У разі ж відмови від проведення реформ втрати від поступової деградації економіки та соціальної сфери регіону майже напевно будуть компенсовані засобами вищестоящих бюджетів.

Таким чином, основна частка зусиль регіональної та місцевої влади прямує не на створення умов для економічного зростання, поліпшення інвестиційного і підприємницького клімату, проведення раціональної і відповідальної, зрозумілої населенню, інвесторам і кредиторам податково-бюджетної політики, а на отримання від вищої влади додаткових ресурсів, пільг та привілеїв, пошук шляхів для обходу державних обмежень і вимог.

Тому, кінцева мета реформи міжрівневих відносин узгоджується зі спільними цілями державної політики: це економічне зростання, підвищення рівня та якості життя населення, формування цивільного суспільства і демократичних інститутів, підвищення ефективності й відповідальності державної влади. Їх можна розглядати в системі критеріїв “економічна ефективність” — “бюджетна відповідальність” — “соціальна справедливість” — “політична консолідація” — “територіальна інтеграція”.

Стосовно міжбюджетних відносин економічна ефективність означає створення довгострокових інституціональних стимулів для регіональної влади здійснювати структурні реформи, підтримувати конкурентне середовище, сприятливий інвестиційний та підприємницький клімат, сприяти зростанню доходів населення та економічному розвитку відповідних територій; бюджетна відповідальність — управління суспільними фінансами від імені й на користь населення, при максимально ефективному використанні податкових та інших ресурсів відповідних регіонів для надання суспільних послуг, прозорості й підзвітності податково-бюджетної політики, збалансованості всіх стадій бюджетного процесу, підвищення законодавчо встановленої взаємної відповідальності органів влади різних рівнів при плануванні й проведенні бюджетної політики; соціальна справедливість — підтримка на всій території країни однакового доступу громадян до основних бюджетних послуг і соціальних гарантій, незалежно від місця їх мешкання; політична консолідація — досягнення суспільної згоди з питань розподілу між рівнями бюджетної системи та регіонами податково-бюджетних повноважень, створення умов для ефективного виконання регіональною і місцевою владою своїх повноважень у межах цивільного суспільства; територіальна інтеграція — забезпечення єдності податкової і бюджетної системи, пом'якшення нерівномірностей регіонального розвитку, зміцнення територіальної цілісності країни.

Для досягнення зазначених цілей необхідно передусім забезпечити реалізацію прав і

обов'язків органів державної влади і місцевого самоврядування приймати, у рамках державного законодавства, самостійні рішення з організації бюджетного процесу, формування витрат і доходів своїх бюджетів на основі чіткого, стабільного і збалансованого розмежування витратних повноважень і прибуткових джерел, що гарантують фінансову самостійність і сприяють підвищенню самодостатності регіонів, нарощуванню й ефективному використанню їх податкового потенціалу. Мають бути створені правові і фінансово-економічні механізми, що підвищують відповідальність регіональної і місцевої влади за результати регіональної політики, яка здійснюється ними та забезпечує єдиний економічний простір, формування умов однакової конкуренції між регіонами.

Отже, для подолання регіональної нерівномірності найефективнішим є виділення фінансової допомоги з метою нарощування сукупного соціально-економічного потенціалу в регіонах.

Безперечно, що без підйому економіки, насамперед через інвестиції, неможливий стійкий розвиток регіонів і, отже, подолання просторових диспропорцій. У кризовій економічній ситуації ні в державному, ні в регіональних бюджетах, які зазнають великих труднощів у покритті першочергових витрат, до того ж враховуючи зовнішній борг, немає достатніх коштів для різкого збільшення витрат на інвестиції з метою подолання зазначених диспропорцій. Проте це не означає, що вести роботу з їх подолання, яка є найважливішою функцією держави, немає можливості.

Із зазначеного вище випливає, що механізм міжбюджетного регулювання не сприяв зниженню регіональної диференціації у бюджетній системі, а отже, і посиленню дії на подолання надмірних просторових соціально-економічних нерівномірностей. Більше того, не припинена тенденція до її зростання. Діючий механізм міжбюджетного регулювання не налаштований на ефективне вирівнювання можливостей відстаючих регіонів для дотримання ними повною мірою конституційних соціальних гарантій і стимулювання орієнтації на власні сили.

Тому пріоритетною метою бюджетного вирівнювання логічно стає вирівнювання здатності регіону до самозабезпечення і саморозвитку на базі активного використання сукупного соціально-економічного потенціалу. У цій системі відносин державний уряд може і повинен займатися вирівнюванням соціально-економічного стану регіонів, але, зрештою, відповідальність за збалансування регіональних бюджетів, за забезпечен-

ня нормального рівня споживання державних послуг лягає на органи державної влади регіонів. І для них проблема самодостатності економічного потенціалу регіону стає головною.

Тому для переведення системи міжрівневих відносин в якісно новий стан і підвищення ролі міжбюджетних відносин з метою подолання надмірних регіональних соціально-економічних нерівномірностей необхідне:

1. Чітке розмежування витратних повноважень і відповідальності між органами влади різних рівнів по вертикалі бюджетної системи.

2. Розмежування податкових повноважень і джерел доходів відповідно до витратних повноважень, що дасть змогу нівелювати вертикальний дисбаланс бюджетної системи.

3. Формування і розвиток нових механізмів фінансової підтримки регіональних бюджетів для подолання горизонтального дисбалансу, коли фінансова допомога розподіляється на основі об'єктивних витратних потреб регіональних бюджетів і розрахунку податкового потенціалу.

Для цього в рамках зазначеного вище стратегічного напрямку розвитку і вдосконалення системи міжбюджетних відносин має бути розроблена державна цільова програма із здійснення регіональної політики, спрямованої на зниження регіональних соціально-економічних нерівномірностей в Україні.

У програмі (у розділі з вдосконалення міжрівневих відносин) насамперед необхідно передбачити таке:

- упорядкувати правові основи міжрегіонального вирівнювання;
- зосередити увагу на заходах із дотримання на всій території країни конституційних соціальних гарантій і вирівнювання можливостей для цього у відстаючих регіонах до необхідного рівня;
- у розрізі цих гарантій, доступність яких забезпечується безкоштовністю або доступною платою, конкретизувати соціальні послуги і передбачити з них розробку мінімальних соціальних стандартів;
- заходи з проведення на території країни в розрізі регіонів інвентаризації соціальної інфраструктури та її оцінки у частці відповідності або невідповідності завданням із дотримання конституційних гарантій;
- заходи з припинення або відміни повністю або частково "нефінансованих регіонів";
- розробка і внесення змін у податкове і бюджетне законодавство з метою максимально можливого надання регіонам власних

джерел доходів, відповідних їх витратним повноваженням, у поєднанні з поступовим скороченням рівня засобів міжбюджетного регулювання шляхом усунення зустрічних фінансових потоків;

- законодавчо закріпити чітке і стабільне розмежування як витратних, так і прибуткових повноважень, а також прибуткових джерел між різними рівнями влади і управління;
- перейти до стабільної, об'єктивної і прозорої методології вирівнювання бюджетної забезпеченості, що дає змогу регіонам України самостійно розраховувати на середньострокову перспективу обсягу фінансової допомоги з вищестоящих бюджетів;
- заходи зі створення умов і стимулів на місцях для створення конкурентоспроможних виробництв, ефективного використання власних природних ресурсів з метою нарощування податкового потенціалу і збільшення прибуткової бази бюджетів;
- заходи, що сприяють більш широкому вживанню спільного фінансування (за рахунок коптів бюджетів різних рівнів, позабюджетних фондів, підприємств, фінансово-банківських організацій, населення) інвестиційних проєктів, спрямованих на розвиток регіонів;
- введення практики виділення регіонам з державного бюджету обумовлених субвенцій, зокрема, за умови напряму у відповідній частині на ті самі цілі власних коштів регіонів;
- заходи, що забезпечують зацікавленість інвесторів у вкладанні інвестицій у проєкти, спрямовані на розвиток регіонів.

За умов стабілізації, а потім і стійкого економічного зростання, підвищення рівня власних доходів у бюджетах регіонів можна чекати принципових змін у міжбюджетних відносинах. З часом все більше застосовуватиметься програмно-цільовий метод, виділення цільових субсидій (субвенцій) поряд з вирівнюванням приведених доходів регіонів, де вони менші за мінімально необхідний рівень. З'явиться можливість і для ефективної дії на розвиток відстаючих регіонів з метою усунення різких соціально-економічних диспропорцій. Відповідно до збільшення податкового потенціалу поетапно скорочуватиметься в бюджетах регіонів частка фінансової допомоги. Регіональна і місцева влади отримають реальну бюджетну самостійність і, що не менш важливо, нестимуть повну відповідальність за ухвалені рішення. Ефективна система міжбюджетних відносин, крім того, що створює

для регіональної влади потужні стимули для розвитку і проведення зрозумілої внутрішньої політики, також здатна впливати на процес зближення регіонів за рівнем соціально-економічного розвитку, вона легко вбудовується в державну регіональну економічну політику вирівнювання соціально-економічних нерівномірностей.

Література

1. Бирюков А. Г. К оценке бюджетной обеспеченности регионов. // Финансы. — 2001. — № 4. — С. 10–12.
2. Бостаджян В. Формування та управління ресурсами місцевого і регіонального розвитку: міжнародний досвід // Інноваційні механізми місцевого та регіонального розвитку. За матер. VIII Всеукр. муніцип. слухань "Ресурси місцевого і регіонального розвитку: нац. та міжнар. аспекти". — 29 лип.—2 серп., 2002 р., Судак, АР Крим / Наук, ред. М. Пухтинський. — К.: Атіка-Н, 2003. — С. 49–50.
3. Бюджетна політика у контексті стратегії соціально-економічного розвитку України: Монографія. У 6 т. Т. 1 // Пріоритети бюджетної політики та економічне зростання в Україні / М. Я. Азаров, Ф. О. Ярошенко, В. М. Геєць, В. В. Близнюк, В. М. Бородюк; Наук.-досл. фінанс. ін-т при М-ві фінансів України. — К., 2004. — 638 с.
4. Долішній М. І., Злупко С. М., Вовканич С. Й. та ін. Регіональна політика і механізми реалізації / НАН України. Ін-т регіональних досліджень. — К.: Наук. думка, 2003. — 504 с.
5. Максимова Т. С., Клиняненко Б. Т., Максимов В. В. Моделирование социально-экономического развития региона. — Луганск: ВГУ, 2001. — 140 с.
6. Масловська Л. Регіональні програми сталого розвитку // Економіка, фінанси, право. — 2003. — № 1. — С. 3–6.
7. Невелєв О. М., Данилишин Б. М. Сталий розвиток регіону: стратегічні напрями та механізми. — К., 2002.
8. Перспективи науково-технічного розвитку регіону // Матеріали до Прогр. наук.-техн. розв. Донецька обл. на період до 2020 р. / Ред. О. І. Амоша; НАН України. Ін-т економіки пром-сті. — Донецьк, 2002. — 305 с.
9. Проблеми економічного розвитку Донбасу / О. Амоша, А. Землянкін // Людина і політика. — 2000. — № 6. — С. 78–82.
10. Симоненко В. А. Регіони України. Проблеми розвитку. — К., Наук. думка. — 1997. — 280 с.
11. Стеченко Д. М. Управління регіональним розвитком. — К., 2000. — 223 с.
12. Чумаченко Н. Г., Биренберг Б. М. и др. Самоуправление и самофинансирование регионов: теория и практика // НАН Украины; Ин-т экон. промышл.— К.: Наук. думка, 1994. — 210 с.
13. Головне управління статистики. Офіційний веб-сайт. — <http://www.ukrstat.gov.ua/>
14. Головне управління статистики у Луганській області. Офіційний веб-сайт. — <http://www.lugastat.lg.ua/>
15. Головне управління статистики у Донецькій області. Офіційний веб-сайт. — <http://www.donetskstat.gov.ua/>

Основні проблеми в міжбюджетних відносинах створюються за умов низького рівня відповідальності місцевих центрів управління за наслідки економічної політики, що запроваджується, та обмеженості в можливостях її формування. Системою заходів, що сприятимуть вдосконаленню міжрівневих відносин, вбачається: створення правових і фінансово-економічних механізмів, що підвищують відповідальність регіональної і місцевої влади за результати регіональної політики, яка здійснюється ними та забезпечує єдиний економічний простір, формування умов однакової конкуренції між регіонами, що гарантують фінансову самостійність і сприяють підвищенню самодостатності регіонів, нарощуванню й ефективному використанню їх потенціалу.

Основные проблемы в межбюджетных отношениях создаются в условиях низкого уровня ответственности местных центров управления за последствия экономической политики, которая вводится, и ограниченности в возможностях ее формирования. Системой мер, способствующих совершенствованию межуровневых отношений, усматривается: создание правовых и финансово-экономических механизмов, повышающих ответственность региональных и местных властей за результаты региональной политики, осуществляемой ими, и обеспечивает единое экономическое пространство, формирование условий равной конкуренции между регионами, гарантирующих финансовую самостоятельность и способствующих повышению самодостаточности регионов, наращиванию и эффективному использованию их потенциала.

The main problems in intergovernmental relations created under low accountability of local control centers for the consequences of economic policy that is introduced, and limited opportunities in its formation. The system measures that will improve mizhrivnevyh relationship is seen: the creation of legal, financial and economic mechanisms that increase the responsibility of regional and local authorities for the results of regional policy, which made them and provides a single economic space, the formation conditions of equal competition between regions to ensure financial independence and enhance self-sufficiency of regions, capacity and effective use of their potential.

Надійшла 5 вересня 2011 р.